

татковина, тој одговорил: „Стар сум и по малку слеп. Жалам за мојата бујна младост и ми е тешко што после толку маки, жртви и страдања, нашата убава мајка Македонија, сè уште е под туѓа власт. Но, господ гледа и македонската вистина ќе навладее над сè.“ Овој силен патриотски излив и копнежот по родната татковина која сакал да ја види конечно слободна, а за што целиот живот војувал и ја дал својата младост, па дури морал и да емигрира од својот роден крај, се гледаат и од неговиот повик до возвишениот Господ, што авторот го ставил како носечко мото на седмата страница од книгата.

На крајот, авторот Боге Петрески преку прилози се навраќа на спомените за Дуко Тасев. Прилозите се од: Ангелина Дукова Тасева –

Тодорова, неговата ќерка, Нове Иваноски, од с. Јудово, Цветан Аврамовски и Бранко Спиоровски од с. Брждани, Милица Мицкоска од Кичево, Цветан и Добре Аврамоски од с. Другово.

Последната глава е посветена на одразот на војводата Дуко Тасев во народните песни.

Публикацијата е збогатена со 24 фотографии, 3 карти, 1 факсимил, 5 народни песни, 6 спомени и повеќе фусноти и објаснувања.

Најновата публикација на Боге Петрески претставува ценет прилог во македонската историска наука, особено за историјата на македонското националноослободително движење во западниот дел од Македонија од крајот на 19 и почетокот на 20 век.

Александар Трајановски

Киро Глигоров, МАКЕДОНИЈА Е СÈ ШТО ИМАМЕ Три, Скопје, 2001, 575

Пред нас е едно ретко издание со историска содржина. Станува збор за мемоарскиот труд на првиот претседател на Република Македонија, Киро Глигоров „Македонија е сè што имаме“, кој иако не е истражувачки историографски потфат, сепак ќе има значајно место во нашата историографија.

Уште на почетокот авторот објаснува зошто оваа книга го носи насловот „Македонија е сè што имаме“, за потоа да ги проследиме првите негови допири со неа.

Поради историските случувања, авторот на трудот ценел за потребно, на почетокот, подробно да ја раскаже приказната за неговото раѓање, име и презиме, со што на пласти-

чен начин ја покажал суровоста на секојдневното на македонскиот народ во втората деценија на дваесеттиот век.

Периодот на оформувањето на Глигоров го следиме преку неговите спомени за гимназиските денови во Скопје, создавањето на една „Група Македонци“, во која членувале Асен Симитчиев, Венко Марковски, Бојан Ризов, Пенчо Икономов, Киро Црногорски, Илија Брашнарски и Димче Аџи Митрески. Членовите на оваа група, како и нејзината работа, според мислењето на Глигоров, претставува на некој начин зачеток на Македонската младинска револуционерна организација (ММРО). Во идејното издигнување на македонски-

те ученици и студенти големо влијание имал и Кочо Рацин, со кого Глигоров често се среќавал во Белград. Тоа било време на студирање во Белград, но и време на активно вклучување во политиката на многумина македонски студенти. На 1 септември 1936 година во Белград било организирано друштвото „Вардар“, во Глигоров бил негов секретар.

Со почетокот на Втората светска војна, Глигоров, кој бил адвокатскиот помошник, од Белград се вратил во Скопје, каде бугарските окупатори имале воспоставено своја власт поради што се соочил со затвор бидејќи студирал во Белград и бил „комунист“.

Осврнувајќи се на илегалното дејствување, покрај другото, авторот пишува и за народното незадоволство, за геноцидот на скопските Евреи, – Питу, за дејноста на Акциониот народноослободителен комитет на Македонија (АНОК), за Манифестот на Главниот штаб на Народноослободителната војска и партизанските одреди на Македонија и за Приговорот на него.

Првите искуства на Глигоров во градењето на држава се споменуваат во контекст на иницирањето и одржувањето на АСНОМ, на 2 август 1944 година, во конаците на манастирот Прохор Пчински. Натаму авторот ги бележи и случувањата после Првото заседание на АСНОМ, престојот на Вис во својство на член на АВНОЈ и првите моменти после ослободувањето на Белград и Скопје. Како логичен след на настаните во последните месеци од 1944 година биле одржувани разни конференции на Народноослободителниот фронт (НОФ), на младината (НОМСМ), на Антифашистичкиот фронт на жените (АФЖ) и др. Манифестациите кул-

минирале со одржување на Второто заседание на АСНОМ на 28-30 декември 1944 година и формирањето на народна Влада на Македонија на 16 април 1945 година.

Глигоров, своите искуства во југословенската федерација, ги експлицира преку неговите ангажмани во Владата на Југославија, во Стопанскиот совет, во Министерството за финансии и меѓународните финансиски институции. Се задржува и на влијанието на Резолуцијата на Информбирото од 1948 година врз политиката во Југославија и врз југословенскиот ресор за финансии и стопанство т.е. врз „економската политика“. Во 1967 година Глигоров станал потпретседател на југословенската влада, а во периодот од 1974 до 1978 година ја вршел функцијата претседател на Сојузното собрание, а потоа и член на Советот на Федерацијата, што претставувало почесна функција, потоа бил член на Централниот комитет на СКЈ до 1982, а во 1987 година се пензионирал и се вратил во Скопје.

Но, политичкиот и професионален ангажман на Глигоров не престанува. Во Македонија тој е член на екипата за финансиска реформа во Југославија, член на Комисијата за преобразба или на т.н. Гошевата комисија итн. Активно учествува во Комисијата за утврдување на наследството на поранешната СФРЈ, чиј распад траеше 14 месеци (декември 1990 – февруари 1992 година), а особено се задржува на плурализмот во Македонија и на појавата на новите партии на политичката сцена во Македонија.

Пишувајќи за изградбата на новата македонска држава, Глигоров никого не напаѓа, ниту обвинува за различните гледишта околу приста-

пите за елиминирање на дневните проблеми. Со тоа, секој учесник во овие процеси е застапен, неговата активност е поздравена, а неговата личност е без лузни и за неа нема негативни чувства. Со таков тон ја проследуваме експликацијата на авторот за конституирањето на новите органи на државата, изборот на претседател на Републиката, Декларацијата за независност на Македонија, изборот на експертска Влада, референдумот за независност од 8 септември 1991 год., како и преку прегледот на настаните кои овозможиле Македонија да остане надвор од југословенската војна. На тој начин, пред читателот се презентирани видувањата на Глигоров за сите турбуленции во политичкиот, економскиот, социјалниот итн. живот во Македонија.

За настапот на Македонија од позиција на самостојна држава во текот на југословенската криза, Глигоров го акцентира Охридскиот самит во контекст на претседателските самити во 1991 година, ја посочува платформата Глигоров-Изетбеговиќ, како и ангажманот на Европската заедница која „се зафати со ова деликатно прашање, пред сè поради неговиот европски карактер, односно можните реперкусии на југо-кризата врз европската безбедност“ (стр. 258), но која со одржувањето на Хашката конференција од 7 септември 1991 година, доживеа неуспех.

Напоредно со преговорите на политичарите од поранешните ју-републики, после Референдумот беше испратен повик за признавање на независноста на Република Македонија, по што следат бројни дипломатски средби на претседателот Глигоров со европски и светски државници. Од јануари до август 1992 годи-

на се одржа Бриселската, а од 26 до 28 август и Лондонската конференција за Југославија, каде повторно македонското прашање продолжи да лебди. Но, подоцнежните меѓународни активности на македонскиот политички врв беа насочени кон барање „решение“ за името на Република Македонија, со цел тоа да биде прифатливо и за европското галениче Грција. Така, во Њујорк беше скроено името по теркот на Грците: Поранешна Југословенска Република Македонија, а со тоа име стана 181 членка на ООН со Резолуцијата на Советот за безбедност 817/93. Меѓутоа, фалсификувањето на името на Република Македонија не беше доволен факт за Грците, кои и натаму ги подгреваа тензиите околу нашето име и наводните „претензии“ кон грчки територии. После бројните „емисарувања“, на 12 септември 1995 година беше потпишана Спогодба за нормализација на односите меѓу Македонија и Грција, која беше ратификувана од Собранието на Република Македонија на 9 октомври. Но, проблемите не престанаа до денес.

Кон крајот на своите мемоари, Глигоров говори за положбата и значењето на Република во светот, за нејзината европска опција, за т.н регионален пристап на Унијата, за влезот во Советот на Европа, за македонското пристапување во КЕБС/-ОБСЕ, за македонско-американските односи, за односот кон САД и Русија, за нас и Кинезите, за тајванскиот скандал (стр. 494). Текстот е збогатен со бројни лични фотографии од сите периоди за кои се однесува авторскиот текст (547-566), а даден е и регистар на имиња (567-575).

Читајќи ја книгата, читателот го следи историскиот континуитет на

создавањето на македонската држава и се запознава со преживувањата на Македонците во текот на историјата, но и на народот кој имал јасна визија за својата макотрпна секојдневна голгота, чекорејќи кон подобра иднина. Исто така, забележлива компонента во книгата е одно-

сот на авторот кон националните малцинства во Македонија и нивното целосно имплементирање во целокупните текови во државата.

Катерина Тодороска